

prostora, pod utjecajem A. Loosa, očituje se već u ranim vilama *V. Kovačića* (vila Frangeš na Rokovu perivoju u Zagrebu 1912), a potom i drugih autora (V. Bastl, H. Ehrlich). No, tek kasnih 20-ih godina nova estetika funkcionalizma dolazi do izražaja u cjelovitu oblikovanju građevine (vila *B. Auera* na Rokovu perivoju 1929; palača *J. Denzlera* i *M. Kauzlarića* u Preobraženskoj ul. 2, 1929; veslački klub *A. Ulricha* na Savi u Zagrebu 1928; zgrada »Gusara« u splitskoj luci *J. Kodla* 1927; stambena zgrada *D. Iblera* u Martićevoj ul. 13, 1930. itd.). U hrv. arhitekturi f. je sastavni dio cjelokupnoga teorijskoga i praktičnoga građenja u razdoblju moderne arhitekture 20-ih i 30-ih godina, a dijelom i nakon II. svj. r. (kasna moderna).

Nekolicina je hrvatskih arhitekata boravila kod Le Corbusiera u Parizu (V. Antolić, D. Ibler, J. Neidhardt, Z. Kavurić, Z. Neumann, E. Weissmann). Vrativši se, oni su donosili nove ideje kojima je f. bio polazište i ključ nove predodžbe o arhitekturi, no njihova se djela ipak uklapaju u širok pojam arhitektonskoga moderniteta. Jedini teorijski spis strogo funkcionalističkoga značaja je onaj *E. Weissmanna* iz 1931, objavljen u knjizi S. Planića »Problemi suvremene arhitekture«. On stavlja težište na evoluciju društva,

razvitak tehnike i način gradnje, što uvjetuje nastanak novih oblika. I S. Planić (1932) govoreći o stambenoj gradnji ističe važnost funkcije kao isključivoga pokretača arhitekture.

Funkcionalizam u programskome smislu ističe ulogu arhitekture u društvu, njezinu socijalnu i etičku sastavnicu, a rjeđe je riječ o prostornoj artikulaciji. Zanimanje za urbanizam kao integralni dio prostornoga stvaralaštva postaje važan dio arhitektonske problematike, a oduševljenje znanostu i tehnikom dio su zanosa i inspiracije proisteklih iz spoznaje o tehničkim mogućnostima čovjeka XX. st. Sadržaji do tada smatrani drugorazrednim zadacima (škola, tvornica, stadion, bolnica) ubrzo poprimaju važno mjesto u razvoju prostorne misli. Svaki se zadatak podvrgava studiji i analizi, težeći u prvome redu što potpunijoj funkcionalnoj organizaciji i oplemenjenju prostorno-oblikovnoga izraza.

LIT: P. Knoll, Ideologija moderne arhitekture, Arhitektura, 1933, 9, 124. — N. Šegvić, Arhitektonska »moderna« u Hrvatskoj, Republika, 1952, 3, 179. — Ž. Domljan, Četiri stavka o funkcionalizmu, Arhitektura, 1980, 172–173. — T. Premierl, Hrvatska moderna arhitektura između dva rata, Zagreb 1990.

T. Pl.



FUNDACIJA IVANA MEŠTROVIĆA, Atelje Meštrović u Zagrebu